REMISSVAR

Datum
2026-11-02

Sametingets diarienummer
2026-1363

Till

Regeringskansliet
Klimat- och näringslivsdepartementet

Yttrande över promemorian ”Överklagande av beslut om tillträde till mark för undersökning”

Ert diarienummer KN2026/01475

Sametinget har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerad promemorian *Överklagande av beslut om tillträde till mark för undersökning*. Till Sametingets uppgifter hör särskilt att medverka i samhällsplaneringen och bevaka att samiska behov beaktas, däribland rennäringens intressen vid nyttjande av mark och vatten. Yttrandet utgår från dessa uppgifter och avser i första hand verksamheter som berör samisk markanvändning, renskötsel och samisk kultur.

Sametinget har i huvudsak ingen invändning mot förslaget att beslut om förundersökningstillstånd enligt expropriationslagen (1972:719) och beslut om tillträde till mark enligt lagen (2026:1283) om elektriska ledningar ska överklagas till mark- och miljödomstol i stället för till regeringen. Sametinget bedömer dock att promemorian saknar en analys av hur den föreslagna instansordningen kan påverka samiska rättigheter, rennäringen och möjligheten för samiska rättighetsinnehavare att tillvarata sina intressen i processen.

Samiska rättigheter och renskötsel

Sametinget konstaterar att promemorian avser en förändring av överprövningsordningen och att några ändringar inte föreslås i de materiella regler som styr förutsättningarna för att bevilja tillträde till mark för undersökning.

Samtidigt vill Sametinget framhålla att beslut om tillträde till mark för undersökning ofta utgör ett tidigt led i större exploaterings- eller infrastrukturprojekt. Även om undersökningarna i sig normalt är tillfälliga kan de avse områden som används för renskötsel och därmed beröra flyttleder, betesmarker, kalvningsområden och andra marker av betydelse för samisk markanvändning.

ČUJUHUS/ADRESS
Box 90
981 22 GIRON/KIRUNA

BESÖKSADRESS
Adolf Hedinsvägen 58

TELEFOVDNA/TELEFON
0980 – 780 30 (vx)
ORG.NR.
202100-4573

E-BOASTA/E-POST
kansli@sametinget.se

www.sametinget.se

För samiska rättighetsinnehavare är det därför viktigt att samiska intressen beaktas redan i dessa tidiga skeden. Sametinget vill understryka att samernas ställning som urfolk, renskötselrättens särställning och Sveriges nationella och internationella åtaganden avseende urfolks rättigheter fortsatt måste beaktas vid handläggning och överprövning av denna typ av ärenden.

Reellt inflytande i tidiga skeden
Sametinget vill framhålla att beslut om tillträde till mark för undersökning ofta fattas i ett skede där den framtida markanvändningen ännu inte är slutligt fastställd. Trots detta kan sådana beslut få betydelse för den fortsatta planeringen och utformningen av ett projekt.

Det är därför angeläget att berörda samebyar och andra samiska rättighetsinnehavare ges reella möjligheter att föra fram sina synpunkter när områden som används för renskötsel berörs. Reellt inflytande förutsätter att samiska intressen ges möjlighet att beaktas i ett skede där synpunkterna faktiskt kan påverka processen och de beslut som fattas.

Konsekvensanalys
Sametinget noterar att promemorians konsekvensanalys huvudsakligen behandlar administrativa och processuella konsekvenser för regeringen och domstolarna. Promemorian bedömer att förslaget endast medför begränsade konsekvenser och att den enskildes rätt till överprövning inte påverkas.

Sametinget saknar dock en analys av vilka konsekvenser den föreslagna instansordningen kan få för samiska rättighetsinnehavare och rennäringen i de fall beslut om tillträde till mark berör områden som används för renskötsel. En sådan analys hade varit önskvärd mot bakgrund av att beslut om tillträde till mark ofta aktualiseras i samband med markanspråk och exploateringar inom det samiska traditionella territoriet.

Sametingets avslutande bedömning
Sametinget har ingen erinran mot promemorians förslag att beslut om förundersökningstillstånd enligt expropriationslagen och beslut om tillträde till mark enligt lagen om elektriska ledningar ska överklagas till mark- och miljödomstol i stället för till regeringen.

Sametinget konstaterar samtidigt att beslut om tillträde till mark för undersökning kan utgöra ett första steg i processer som påverkar samisk markanvändning och renskötsel. Sametinget anser därför att konsekvenserna för samiska rättighetsinnehavare och rennäringen borde ha analyserats närmare. Sametinget vill vidare understryka vikten av att

ČUJUHUS/ADRESS
Box 90
981 22 GIRON/KIRUNA

BESÖKSADRESS
Adolf Hedinsvägen 58

TELEFOVDNA/TELEFON
0980 – 780 30 (vx)
ORG.NR.
202100-4573

E-BOASTA/E-POST
kansli@sametinget.se

www.sametinget.se

samiska rättigheter, traditionell samisk markanvändning och samernas ställning som urfolk beaktas även inom den föreslagna instansordningen.

I Sametingets yttrande har kanslichef Lars-Ove Sjajn beslutat efter föredragning av samhällsplanerare Anne Walkeapää och Elli-Ristin Tuorda, avdelningen Samiska näringar.

ČUJUHUS/ADRESS
Box 90
981 22 GIRON/KIRUNA

BESÖKSADRESS
Adolf Hedinsvägen 58

TELEFOVDNA/TELEFON
0980 – 780 30 (vx)
ORG.NR.
202100-4573

E-BOASTA/E-POST
kansli@sametinget.se

www.sametinget.se